
Az orosz–ukrán háború neuralgikus kérdései

(A fegyveres konfliktus kirobbanásának előzményei) 2022. február 24-én a hajnali órákban Oroszország hadüzenet nélkül megtámadta Ukrajnát. Oroszország elnöke, Vlagyimir Putyin és az orosz hadvezetés egy párnapos háborúra gondolhatott, amelyben térdre tudja kényszeríteni a Moszkvától eltávolodott és egyre erőteljesebb mértékben az USA Oroszországgal szembeni politikáját kiszolgáló ukrán vezetést. Azt a Volodimir Zelenszkij elnök által irányított szélsőségesen nacionalista ukrán vezetést, amely örökösé annak, amely 2014-ben az amerikai Demokrata Párthoz kötődő pénzhatalom, a hivatalosan a Soros György által fémjelzett „Nyílt Társadalom” és alapítványai, valamint a hozzá kapcsolódó NGO-k segítségével a kijevi Majdanon kirobbantott, forradalommal vált demonstrációs hullám során került hatalomra. Az amerikai pénzügyi háttérhatalom segítségével a megpuccsolt Janukovics elnököt Petro Porosenko váltotta fel. Ez a familiárisan is azóta a jelenlegi demokrata párti amerikai elnök, Joe Biden fiának gazdasági érdekeltségébe tartozó ország az USA inspirációjára európai uniós és NATO-tagságra törekszik, hogy minél jobban el tudjon szakadni Oroszországtól, amely visszamenő történelmi távlatokban uralma és elnyomása alatt tartotta Ukrajnát, pontosabban a mai Ukrajna területén élő szláv népeket. Ugyanis Ukrajna évezredek történelme során önálló szuverén államisággal a mostani helyzetét kivéve szinte sohasem rendelkezett. Ennek a mostani helyzetnek az alapját az 1919. októberi orosz kommunista forradalmat követő, Lenin és Sztálin irányította bolsevik államszervezés hozta létre, mely számos olyan, korábban is Oroszországhoz tartozott területet, amely több kormányzóság alatt állt, formálisan állammá alakított át, szerintem annak érdekében, hogy lépcsőzetesen könnyebb legyen egy erős központi állami irányítást kialakítani. Így hozta létre az új bolsevik-kommunista hatalom Ukrajnát, Fehéroroszországot, vagyis Belorussziát, Grúziát, Moldáviát, Kazahsztánt, Kirgizisztánt, az Azeri szocialista és az Örmény Tanácsköztársaságot. Ezek csak formálisan voltak önállóan nevezett államok, szuverenitásuk csak névlegesen volt. A tényleges szuverenitást továbbra is a szovjet magállam, az Orosz Szocialista Tanácsköztársaság gyakorolta Szovjetunióként megjelölve (SZSZKSZ = Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége). Szuverén az ilyen módon létrehozott szovjet központi hatalom, gyakorlatilag a legnagyobb szovjet tagköztársaság, a szovjet-orosz volt (Oroszországi Szovjet Szövetségi Szocialista Köztársaság). Valamennyinek a vezető kollektív szerve a kommunista párt tagállamok szerint tagolt pártbizottsága és annak feje, a főtitkár lett, és az egész Szovjetunió központi kollektív vezető szerve a központi pártbizottság, élén a központi pártfőtitkárral. A korábban egységes Oroszországnak Szovjetunióvá történt átalakításánál az USA államszervezeti modellje volt a kiinduló alap. Ez Trockijtól eredt, aki hosszú éveket töltött formálisan szabóként az USA-ban, ténylegesen azonban azért, hogy az ottani viszonyokat tanulmányozza és előkészítsen egy olyan államrezont Oroszországban, amely alkalmassá válik arra, hogy az USA gazdasági fölényét Oroszország befogadja és ennek alapján lehessen azt irányítani és nyersanyagát hasznosítani. Ez az oszd meg és uralkodj (divide et impera) Amerika által is vallott felfogásának nagyon is megfelelt. Nem véletlenül ennek az elvnek megfelelően csatoltak az újonnan kialakított ukrán államhoz a moszkvai körzetből leválasztva ipari területeket, amelyek félgyarmatosítására előbb az USA, majd pedig Németország is szemet vetett. Szerencsés Károly Leninnek, Trockijnak és

Sztálinnak ezt a lépését úgy értelmezi, hogy ennek indoka az volt, hogy az ottani elmaradott mezőgazdasági termelési technológia mellett legyen egy fejlettebb ipari termelési technológia is.¹ Szerintem a tényleges indok az a gyakorlati megfontolás volt Lenin és Sztálin részéről, hogy az ukrainai parasztoktól a rekvirálások során elvételre került termékek egy szovjet köztársaságon belül kerüljenek az ipari munkásokhoz és az ott állomásozó katonasághoz, mert így egyszerűsödik a szállítási adminisztráció. Ugyanis ez esetben elkerülhetővé vált az államok közötti szállítás lebonyolításával kapcsolatos átadás-átvételi adminisztratív nyilvántartásba vétel. Ugyanakkor ez megegyezett a Trockij által közvetített távlati amerikai érdekekkel. Többek között ez szólta Ukrajnának az Oroszországtól történő új állammá alakításával bekövetkezett leválasztása mellett. Oroszország szerette volna bekebelezni az I. világháború végéig az Osztrák–Magyar Monarchia ausztriai részhez tartozott Galiciát is, amelyet azonban mint vesztes félnek át kellett engednie az újonnan megalakuló Lengyelországnak. A legújabb ukrán történeti irodalom igyekszik az akkori ottani demográfiai viszonyokat figyelmen kívül hagyni, hogy Galiciában feles arányban éltek lengyelek és ukránok, mely utóbbiakhoz hozzászámítják ma is a ruszinokat, akik viszont nem vallják magukat sem ukránoknak, sem oroszoknak. Ugyanakkor az ukránok egy nagy százalékra a nyomor miatt Amerikába vándorolt ki.² Hasonlót vonatkoztatnak Kárpátalja etnikai összetételére a II. világháború időszakától kezdve azzal a különbséggel, hogy ott a harmadik nemzetiség nem a lengyel, hanem a magyar.³ Ez utóbbi alapján gondolta II. Miklós cár a „Nagy Háború” kezdetén, hogyha az antant hatalmak – ahová a cári Oroszország is tartozott – megnyeri a háborút, igényt tart Kárpátaljára.⁴

(Ukrajna történetének főbb szakaszai az önállóság és az alárendeltség közötti hanykolódásban) Történelmileg meglehetősen rövid életű és szaggatott, valamint kérdéses volt Ukrajna önálló államisága. A mai Ukrajna területén élő „rusz” népek lényegében olyan oroszok voltak mindig, mint például a moszkvaiak, és csak kezdetben volt a rusz szlávságnak Kijev a központja, ami idővel átveddött Moszkvához.

Az Ukrajna történetéről a Kairosz Kiadónál és a Gondolat Kiadónál 2021-ben megjelent két monográfia⁵ szerint ugyanis a 7. század folyamán a Visztula és a Dnyeper középső folyásának területéről történt szláv szétvándorlás során a mai Ukrajna területén letelepedett, földműveléssel foglalkozó keleti szlávok kapcsolatba kerültek a lovas nomád sztyepei népekkel és a hajózó kereskedő vikingekkel.⁶ A szovjet korszak moszkvai Marxizmus–Leninizmus Intézetének alapításkori, később Sztálin által kegyvesztetté vált igazgatója, Rjazanov által publikált, Marxnak a 18. századi titkos diplomáciáról szóló kéziratai szerint erre a földműveléssel foglalkozó békés ó-szláv népeiségre, csakúgy, mint a jóval később megalakuló Moszkvai Fejedelemség területén élő hasonlóan békés szláv népekre, rátelepedtek a sztyepei lovas népekkel keveredett harcias hódító vikingek.⁷ Az így kialakult varékok a 8. századra kialakították a földművelő szlávokkal együtt a Kijevi Rusz Fejedelemséget, amely a Rurik-dinasztia alatt felvette a bizánci keresztény vallást. A Kijevi Rusz fejedelemség önálló államként a 13. század második negyedéig létezett,⁸ amikor is a mongol-tatár eredetű „Arany Horda” leigázta és a 15. század elejéig uralma alatt tartotta a megdőntött Rusz állam területén élő népeket.⁹ Az Arany Hordából kialakult, eredetileg egységes mongol állam széthullását követően örököse, a mongol Krími Kánság gyakorolt döntő befolyást az itt élő, mongolokkal is keveredett etnikumra, a kozákságra a mai Ukrajna déli területein, míg az északabbra eső területek a Lengyel–Litván kezdeti perszonál, majd tartós reál Uniónak a fennhatósága alá kerültek (Krevai Perszonál és Lublini Reál Unió).¹⁰ A kozákság részéről elindult fejlődés a 15. század

végétől a 17. század közepéig tartott és a Hmelnickij-féle mozgalommal a Hetmanátus időszakában ért véget. A hetmanátus az a lengyel–litván hadi szervezeti struktúra, ahol a hadvezér a főhetman. Főhetmanként gyakorolt hatalmat a Lengyel-Litván Unióhoz tartozó Ukrajna felett Ukrajna „régenseként” rövid ideig Bohdan Hmelnickij (1654–57), ami jogilag nem, de tényleges jelleggel függetlenséget jelentett Ukrajnának,¹¹ azonban Kalita Iván moszkvai fejedelem fellépésétől kezdve egyre erőteljesebb mértékben igyekezett fennhatóságát a Moszkvai Nagyfejedelemség kiterjeszteni a fél-függetlenné vált ukrainai hetmanságra.¹²

Ugyancsak Marx írja a már említett helyen, hogy Kalita Ivánnal kezdődött meg a 16. század közepétől kezdve az addigi szürke moszkvai fejedelemségnek az a politikája, hogy a vele szomszédos törzseket, illetve fejedelemségeket egymásnak ugrasztotta, amelyeket, miután az egymással szembeni küzdelemben legyengültek, bekebelezett. A Moszkvai Nagyfejedelemség ilyen módon terjesztette ki rövid időn belül uralmát Oroszország mai európai területére.¹³ Alexej Mihajlovics cár kihasználva a lengyel–litván és orosz népcsoportok közötti ellentétet, megszerezte Oroszországnak a zömében oroszok által lakott Ukrajnát. Egy lengyel származású, görögkatolikus vallású újságíró, Roman Sembratovich írja a civilizációs küzdelem centrumáról szóló könyvében, hogy a magukat Galícia rabszolgájának érző oroszok örültek az orosz hódításnak.¹⁴ Utóda, Nagy Péter, a már birodalomná vált Oroszország cárként szintén ilyen módon akarta a skandináv területeket meghódítani. Miként ezt ugyancsak Marx írja le a már említett helyen, hogy e célból uszította egymás ellen Dániát és Svédországot, mely háború folytatódott Nagy Péter halála után Nagy Katalin cárnő uralma alatt is, azonban a két állam rájött az őket közösen érő veszélyre, és békét kötött egymással. A béke hírére pedig őrzöngve sirógörcsbe esett Nagy Katalin, írja ezt Marx.¹⁵ Nagy Katalin volt melleleg az, aki Szevasztopolt tengeri és szárazföldi kereskedővárosként megalapította, mely terület akkor orosz fennhatóság alá tartozott kevert, jelentős orosz, ukrán, kisebb mértékben zsidó, német, román és magyar lakossággal.¹⁶

A mai Ukrajnához tartozó Galícia korábban Lengyelország része volt. Lengyelország többszöri felosztása során Galícia a Német-római Birodalomhoz, azon belül pedig Poroszországhoz került. Az 1772-től 1918-ig tartott harmadik felosztása során Galícia Ausztria viszonylagos autonómiával rendelkező tartományává vált. Lengyelország többi részén Németország és Oroszország osztozkodott. Ukrajna területe pedig ezalatt az időszak alatt Oroszországon belül szétdarabolva a Cserulgovi, a Kijevi, a Harkovi és a Poltavai kormányzóságokhoz tartozott.¹⁷

Az első világháború után jogilag, az 1918-as orosz polgári forradalmat követően azonban már ténylegesen is önálló állammá vált Lengyelország, a három balti állam, Észtország, Lettország és Litvánia Oroszországtól függetlenül a nyugati antant hatalmaktól, Ukrajna pedig az antanttól függetlenül Oroszországtól. Ekkor kapta meg Ukrajna a Nagy Katalin cárnő által megalapított Odesszát. Ukrajnát a bolsevik kommunista hatalom a Szovjetunió létrehozása során rövid időn belül látszólagos államiságának megtartásával, a valóságban azonban szuverenitásával teljes megvonásával becsatolta a Szovjetunióba.¹⁸ Mezőgazdasági termékeinek részben export célzatú valuta szerzés, részben pedig a városi gyáripari munkásság és a hadsereg, valamint a tanács hatalmat fenntartó kommunista hivatalnok-réteg élelmezése érdekében történt szinte teljes elvonása katasztrofális éhínséget teremtett.¹⁹ A rekvirálásokat Nyikita Szergejevics Hruscsov, Ukrajna Kommunista Pártjának akkori főtitkára, gyakorlatilag informális államfője, ténylegesen azonban a Szovjetunió ukrainai helytartója a Szovjetunió egy-egy személyi diktátorának, Sztálinnak a parancsára hajtotta végre. Amikor Sztálin halálát

követően Malenkov után ő lett a Szovjetunió Kommunista Pártjának első titkára, vagyis teljhatalmú ura, hogy jóvátegye Sztálin opportunistá lelkületű kiszolgálásával az ukrainai genocídiumot, Ukrajnához csatolta azokat a mindig is Oroszországhoz tartozott, oroszok lakta területeket, amelyeken ma a két szakadár orosz népköztársaság (Luganszki és Donyecki Népköztársaság) van, valamint azt a Krím-félszigetet, amellyel a már említett Krími Mongol (Tatár) Kánság meghódításával a 19. század elején számolt. Az akkori cári uralom azonban meghagyta az ottani tatár és részben ukrán-kozák lakosságot, amelyet feltöltött oroszokkal.²⁰ Hruscsov tehát éppen úgy járt el, mint a trianoni békediktátumot 1920-ban meghozó antant hatalmak, az adott területen élő népek megkérdezése nélkül adott át területeket más népeknek.

(A Szovjetunió felbomlásának kihatása Ukrajna további sorsára) E vegyes etnikumú, gazdaság- és politikai földrajzi régiót képező formális államisággal rendelkező Ukrán Szovjet Szocialista (Nép)Köztársaság tényleges függetlenségét a szintén hasonló státuszban volt három balti állammal, valamint a már felsoroltakkal együtt a Szovjetunió 1991. évi szétesésével nyerte el, amikor is Jelcin nyomására kénytelen volt Gorbacsov a pártfőtávkárságról lemondani. Ezzel együtt megszűnt a Szovjetunió, amelynek tagállamai a tényleges szuverenitást elnyerve, Jelcin vezetésével megalakították a laza gazdasági és politikai együttműködést jelentő Független Államok Közösségét, a FÁK-ot. Még ezt megelőzően azonban, amikor a német újraegyesítés előtérbe került, James Baker akkori amerikai külügyminiszter Helmut Kohlnek, az NSZK kancellárjának 1990. február 10-i keltezésű levelében megírta, hogy, az akkori német külügyminiszterrel, Genscherrel is megbeszélve, az USA megnyugtatta Gorbacsovot azzal, miszerint az újraegyesült Németország NATO-tagsága nem jelenti a katonai szövetség keletre történő bővítését. Ennek szellemében, tehát hogy a NATO nem terjeszkedik tovább kelet felé, fogadta el Gorbacsov az egyesült Németország NATO-tagságát. Ez az ígéret azonban – ahogy Lóránt Károly a levél szövegét közölve írja – Gorbacsov visszavonulásával és a Szovjetunió felbomlásával „feledésbe merült”.²¹ Az alkoholfüggősége miatt gyenge jellemű és befolyásolható Jelcin lett a FÁK és Oroszország elnöke, akinek mintegy tízéves elnöksége idején lehetővé vált az Amerikai Egyesült Államoknak és a többi NATO-tagnak Oroszország természeti kincseinek érték alatti megszerzése és az, hogy a FÁK államait egymás ellen, és főleg Oroszország ellen ugrassza. Ebből az euroatlanti együttműködésből, valamint a központi hatalom széteséséből Jelcinnek és a többi orosz és ukrán oligarchának komoly vagyoni haszna származott, akiknek hatalmát a szintén oligarchává vált Putyinak hosszú ideig tartó küzdelemben sikerült letörnie és Jelcint a felelősség alóli mentesülés ígéretével 2001-ben az elnöki hatalom átadására bírnia.

Ezt követően Putyin igyekezett az időközben szétesett FÁK-államokban Oroszország politikai és gazdasági befolyását megerősíteni, és azokban az államokban – mint pl. Grúziában – ahol a felébredő nacionalizmus a zártabb etnikumban élő orosz lakosságot inzultálta, háborúval foglalta el az oroszok lakta területeket és csatolta Oroszországhoz. A vele és Ukrajnával szomszédos Fehéroroszországgal és annak elnökével, Lukasenkával szoros baráti együttműködést tudott kialakítani. Ez az ottani diktatórikus rendszer miatt is kiváltotta az USA és a NATO, valamint a NATO-tagállamok kormányainak az ellenérzését és a kijevi Majdanhoz hasonló felkorbácsolt demonstrációkkal többször kísérletet tettek az ottani jogos elégedetlenség kihasználásával az Oroszországtól eltávolodó hatalmat kialakítani, miként ezt 2021 őszén megkísérelték Kazahsztánban is, aminek fegyveres felkeléssé alakulását orosz csapatok behívásával tudta csak a kazahsztáni vezetés meghiúsítani.

(Ukrajna viszonya Magyarországhoz és az ott élő magyar kisebbséghez a háború kitörése előtt és azóta, valamint a magyarországi gáz-, és kőolajfüggőség Oroszországtól) Visszatérve azonban még a 2000-es évtized első éveire, Lengyelország és a balti államok NATO-tagságra történt felvételi jelentkezését Oroszország még kényszeredetten elfogadta, amivel a NATO Oroszország határaihoz ért. Ugyanakkor most, pontosabban Ukrajnának Oroszország általi megtámadását követően két skandináv semleges állam, Svédország és Finnország kérte a NATO-ba történő felvételét. Magyarország ezt nem vétőzta meg, mivel ezzel az orosz–ukrán háború még nem eszkalálódik. Magyarország csak a NATO–Ukrajna Bizottság találkozóit blokkolja, mert mind ez ideig a jelenlegi ukrán rezsim az ott élő orosz, lengyel, román, ruszin kisebbséghez hasonlóképpen a Kárpátalján zárt enklávében és szórványban élő magyar lakosságot is könyörtelenül elnyomja. Korlátozza a nemzeti kisebbségek nyelvhasználatát, az anyanyelvükön történő oktatást, nemzetiségi szervezeteinek vezetőit megfélemlíti és zaklatja, sőt likvidálásukkal is fenyegeti. Ez legélesebben az orosz és a magyar nemzeti kisebbségeket érinti. Ebbe belejátszik az, hogy Magyarországnak Oroszországgal fennálló kereskedelmi kapcsolatai meglehetősen fejlettek, és ezt a jelenlegi szélsőségesen nacionalista ukrán kormány rossz néven veszi, amivel egyes tárgyilagos ukrán politológusok nem értenek egyet.²² E magyarellenesség annak ellenére fennáll, hogy Magyarország az elsők között ismerte el a független Ukrajnát 1991-ben (Ukrajna labdarúgó-válogatottja első hivatalos mérkőzését Magyarország ellen játszotta), a magyar kormány évek óta kárpátaljai intézményeket fejleszt, történelmi örökségeket újít fel. Manapság is térítésmentes üzemanyag, gyógyszer és vakcina, valamint egészségügyi műszerek szállításával segítette Zelenszkij ultranacionalista rezsimjét. Mindezek ellenére az ukrán politikában a magyarellenesség nem csillapodott. Sőt, annak ellenére fenyegetésekben és durva szidalmazásokban, számonkérésekben, valamint követelésekben erősödött, hogy Magyarország több alkalommal kisegítette Ukrajnát olyan eszközök átadásával, amiben hiánya volt, valamint olyan problémák megoldásában, amit megfelelő feltételek hiányában nem tudott megoldani. Mindezek, és azok ellenére, hogy a magyar kormány nemcsak befogadja, hanem élelemmel, utazási lehetőséggel és szállással ellátja az Ukrajnából érkező menekülteket, de különben is a diplomáciában szokatlan volt az ukrán kormány Magyarországra delegált – időközben visszahívott – nagykövetségének több nyilatkozata, valamint Zelenszkijnek a magyar miniszterelnökkel szembeni sértegetése, fegyverszállításokat, sőt katonákat is követelő és ezek megtagadása miatt Magyarországra uniós szankciókat kérő megnyilatkozásai. A diplomáciai faragatlanságra válaszul a magyar miniszterelnök és a külügyminiszter helytálló módon hívta fel a figyelmet arra, hogy a magyaroktól és a magyar kormánytól a segítségek elfogadását az ukrán vezetés sorozatos magyarellenos intézkedésekkel honorálta a Kárpátalján élő honfitársainkat érintően.

Magyarország több mint 80%-os függésben áll Oroszországtól a gáz- és az olajszállításokat illetően, és több nyugat-európai állammal egyezően hasonló a helyzete a közép-európai államoknak is. Különösen érzékenyen érintené Németországot, de Csehországot és Szlovákiát, valamint Romániát is, ha megszűnne az Oroszországból történő gázellátásuk. Nem véletlen ezért, hogy az Oroszországból történő gázellátás területére egyik ország sem akarja a szankciókat kiterjeszteni, csupán az USA elnöke, és az őt, valamint adminisztrációját kiszolgáló Ursula von der Leyen, aki a 2022. március 24-i NATO- és Európai Unió Csúcson kijelentette, azon fog dolgozni, hogy miként lehet az energiaellátást lekapcsolni Oroszországtól. Az EU-bizottság elnökszónájának ez a megnyilvánulása elnyerte az USA adminisztrációjának a tetszését, amely már korábban is felajánlotta a területén meglévő palagázzal az Európai Unió országainak az ellátását.

A probléma azonban az, hogy még az USA sem rendelkezik akkora palagázkészlettel, amellyel az Európai Unió valamennyi országát kellő mennyiségben el lehetne látni. Ezenkívül pedig az amerikai palagáznak és olajnak hajóval Európába való elszállítása jóval költségesebb lenne, mint a már kiépített és működő vezetéken történő szállítás. Ráadásul még a tartályok befogadó-nyílásait és szerkezeteit is át kellene alakítani, ami szintén jelentős költségnövekedéssel járna. Mindez egyfelől a háztartások rezsisijének növekedéséhez, másfelől pedig olyan általános árdráguláshoz vezetne, amit a lakosság felső középosztályának a rétege sem bírna elviselni, különösen Közép-Európában. Az új német szociáldemokrata–zöld–liberális nagykoalíció kancellárja, Olaf Scholz is kijelentette, hogy végzetes következményekkel járna Európa számára, ha leállnának az Oroszországból származó gáz-, és olajszállítások. Szerinte is idő kell ahhoz, amíg meg lehet valósítani Európa Oroszországtól való gázfüggettségének a megszüntetését. Ennek ellenére a német nagykoalíciós kormányban lévő mélyzöldek nemcsak a koalíciós partnerektől, hanem Európa valamennyi államától, és polgáraitól elvárják, hogy akkor is fogadják el az ilyen irányú szankciókat, ha azok áldozattal járnak, mert tiltakozni kell az emberi életetek megsemmisítő orosz agresszióval szemben.

Abban, hogy eleinte a józan hang kerekedett felül eddig a NATO- és az uniós konferenciákon, jelentősen közrehatott az a magyar álláspont, hogy a maximális humanitárius segítséget meg kell adni a menekülő lakosságnak, azonban nem szabad a háborúba sem fegyverszállításokkal, sem fegyverszállítmányok Magyarország területén történő átengedésével belekeveredni. Magyarország tartja is magát ehhez az állásponhoz. A közép-európai EU-n belüli és kívüli államok egy része a nyugat-európai országokkal együtt követik ezt a politikát és ugyanígy foglalt állást a NATO főtitkára, Jens Stoltenberg is. A NATO részéről ezért Ukrajnába hivatalos fegyverszállítás nem történt, bár egyes NATO-államok a visegrádi négyek táborából is megteszik ezt. Kezdetben magánakcióként, állami közreműködés nélkül történt mindez, ma már azonban eme államok kormányainak tudtával, ami most már kiegészül önkéntesek toborzásával és harcoként Ukrajnába küldésével. Annak ellenére, hogy eredetileg arról volt szó, hogy Magyarország más országokból származó NATO-alakulatokat nem fogad, mégis kénytelené vált a kormány olyan kompromisszumba belemenni, hogy meghatározott létszámú külföldi NATO-kontingens állomásozhat Magyarország nyugati részén, a Dunántúlon és a magyar NATO-alakulatokkal együtt (amely egyben a magyar hadsereg része) közösen gyakorlatozik. Felvetődött az is, hogy lehetővé kellene tenni, miszerint a NATO-tagállamok által Ukrajna rendelkezésére bocsátott repülőgépek hadi felszereléseikkel együtt ukrán pilóták részéről vezetve Ukrajnán kívül induljanak bevetésre, ami szintén elutasításra került a békefenntartók küldésével együtt, mert mind a kettőnél fennáll a harcokba és így a háborúba történő belekeveredésének a veszélye, ami könnyen a háború kiszélesedéséhez, sőt világháborúhoz is vezethet. Ugyancsak ez okból hivatalosan sem a NATO, sem az egyes államok kormányai nem küldenek katonákat a háborús térségbe, csupán humanitárius segítséget. Azonban nem emelnek gátat annak, hogy magánvállalkozásként nem hivatalos alakulatok elmenjek Ukrajnába harcolni, akiknél ennél fogva fennforog annak a veszélye – amit már Putyin fel is vetett –, hogy szabadcsapatokként tekintve őket, nem alkalmazzák rájuk a hadviselés nemzetközi szabályait.

Mindebből az tűnik ki, hogy egyelőre a józan álláspont került előtérbe. Józan politikusok, miként a szlovák miniszterelnök is utalt arra, hogy a jelenlegi háború kirobbanásában Amerikának és az USA-barát Zelenszkij-kormánynak is szerepe van, amely gátolta, hogy a két orosz szakadár megye tartalmilag is nagyfokú autonómiához jusson. A magukat népköztársaságnak kikiáltó két orosz nemzetiségű körzet, a donyecki és a luhanszki,

a minszki egyezmények értelmében az ukrán alkotmányba foglalva hivatalos nyelvként az orosz elismerve, nagyfokú önrendelkezéssel járó státuszt kellett volna, hogy kapjon, de a puccsal az ország élére került elnök, Petro Porosenko és az ukrán kormány szabotálta mindennek a megvalósítását. Annak ellenére, hogy a Minszki Megállapodást az EBESZ az ukrán kormánnyal és a két szakadár népköztársasággal, a luhanszkival és a donyeckivel együtt hozta létre, a Minszk II-öt pedig az orosz, a német és a francia kormány közreműködésével, egyik sem maradt tartós. A két népköztársaságnak elnevezett körzet és az ukrán kormány közötti harcok nem álltak le. Az ukrán kormány a sikertelenségért az oroszországi kormányt, míg az orosz kormány és Putyin az USA-t okolta. Valószínű, hogy mind a két nagyhatalom egyformán volt részes ebben, miként a mostani háború miatt sem okolható csak Oroszország, hanem az USA is,²³ amely Zelenszkijt arra inspirálja, hogy törekedjen minél előbbi uniós közeledésre és NATO-felvételre, viszont a két orosz terület autonómiájának megvalósításáról, csakúgy, mint a többi Ukrajnában élő kisebbség kollektív jogainak az érvényesítéséről, illetve Ukrajnát azok megvalósítására történő figyelmeztetéséről mintha az USA megfeleledne.

(A fegyveres konfliktus kirobantásában és folytatásában közreműködő pénz és energia-hordozói hatalmi érdekek szerepe) Jól látják a magyar gazdaságpolitikáról az elektronikus és az írott médiában megnyilatkozó gazdaságpolitikai publicisták, hogy a háttérben elsődlegesen az USA áll, amelynek érdeke, hogy Közép-, és Nyugat-Európa leváljon az orosz energiahordozókról és elsődlegesen az USA általa fel nem használt palagáz- és olajkészletét vegye át, még akkor is, ha ez Európa és Európa országai számára jelentős áremelkedéssel jár. Az USA célja ugyanis meggyengíteni Európát és leválasztani Oroszországtól és Kínától, valamint teljesen és véglegesen a saját érdekszférájába csatolni az USA-hoz hasonló szerkezetű „Európai Egyesült Államok” létrehozásának elérésével.²⁴ Mindez Boros Imre szerint azért fontos az USA palástja mögött meghúzódó láthatatlan pénzhatalomnak, mert – mint mondja – „a magánpénz után az energiahordozók diktálják a jövőt”. Utal arra, hogy Európa jelentős erőforrásokkal nem rendelkezik, országaik rá vannak utalva a legkevesebb költséggel elszállítható oroszországi energiaforrásokra. Oroszország gazdag energia erőforrásaival, olajjal és gázzal, közepesen helyezkedik el, ezért racionális üzleti érdek szól amellett, hogy Oroszország mind Európának, mind pedig Ázsiának hosszú távra ütemezett adás-vételi szerződéses kapcsolatokon keresztül biztosítsa az energiahordozókat. Ez az üzleti modell viszont Boros Imre szerint megölné a magánpénz uralmát, mivel közvetítő szerepére a továbbiakban nem lenne szükség. Ezért állt érdekében a magánpénz hatalomnak, és a globalizmust hirdető USA-nak, hogy az oroszok így vagy úgy megtámadják Ukrajnát, hogy ilyen módon Oroszország agresszornak minősüljön és az Európai Unióra olyan nyomást lehessen gyakorolni, hogy beszüntesse az orosz energiaforrások megvétélét.²⁵ Ez a blokkolás azonban Oroszország számára nem jár komolyabb gazdaságpolitikai hátránnyal, mivel a már említett közepesen fekvő helyzete miatt az energiahordozói eladásának súlypontját Ázsiába helyezi át. Ezt Oroszország könnyen megteheti az USA és a Kína közötti feszültség fennállása következtében. Ezért a láthatatlan pénzhatalmat kiszolgáló amerikai demokrata kormányzat külső fegyverszállítások háttér megszervezésével, milíciák kiképzésével és Ukrajnába dobásával igyekszik a háborút Zelenszkijjal megnyeretni, nem törődve azzal, hogy az ország gazdaságilag, infrastrukturálisan és kulturálisan teljesen tönkremegy, népességét pedig hallatlan szenvedésnek teszi ki. Ennek eltusolása érdekében folyik Szerencsés Károly történész szerint olyan dezinformációs tájékoztatás is az euroatlanti sajtóban, miszerint az oroszok tömegészárlásokat követnek el.

Eközben viszont hitelesnek tartott amerikai tudósítások és felvételek utalnak arra, hogy „orosz hadifoglyokat lönek le ukrán katonák és az ukrán tüzérség lövi rommá a keleti városokat, míg az oroszok mentik a civileket, élelmiszerral látják el a meggyötört polgári lakosságot és mentik ki Oroszországba”.²⁶ Ezzel szemben Zelenskij és az ukrán vezetés azt állítja, hogy az oroszok hadifogolyként szállítják Oroszországba az ukrán civil lakosságot. Az is érdekes jelenség, hogy nagyüzemek földalatti pincelabirintusaiban tömegével húzódnak meg civilek, akiket ott nagyszámú felfegyverzett ukrán és zsoldos katonaság véd, mások szerint ezek komoly ukrán katonai hadállások és az ostromlott városok civil lakosságát az ukrán hadsereg katonái zsoldosaikkal együtt túszként terelték be a pincelabirintusokba. Ilyenre derült fény Mariupolban, az Azovtal acélmű alatt, ahonnan sikerült orosz közreműködéssel a lakosságot kimenteni, az ott tartózkodott fegyveresek pedig megadták magukat. Az orosz csapatok előrenyomulásával hasonlóra derült fény Szeverodonyeckben, az ottani AZOT nevű vegyipari üzem alatti hasonló katakombákban, ahol szintén az ukrán védőkön kívül nagyszámú civil lakos tartózkodott.

Az orosz–ukrán háború napirendi témaként szerepelt az ez évi davosi közgazdasági konferencián. Az azon résztvevő Soros György kiállt a háború addig történő folytatása mellett, amíg Oroszország térdre nem kényszerül, vagyis az ukránok teljes győzelméig. Ez az álláspont teljesen megegyezik az USA, a NATO, az ENSZ és az Európai Bizottság és természetesen Ukrajna vezetőinek az álláspontjával, mely szerint addig kell önkéntes csapatok küldésével, fegyverszállításokkal, valamint embargókkal segíteni az ukránokat, amíg térdre nem kényszerítik az oroszokat. A háborút a teljes ukrán győzelemig folytatni kell és ebben segítséget kell, hogy nyújtsanak Európa országai. Egy józan és minden szempontból megalapozott vélemény hangzott el a davosi konferencián, ami a volt amerikai külügyminiszter Henry Kissingertől származott, aki sürgette a harcok minél előbbi befejezését és a tárgyalások megkezdését. Kissinger reálisan látva a helyzetet, úgy véli, hogy Ukrajnának át kell engedni Oroszország részére azokat a területeket, amelyeken túlnyomóan orosz ajkú lakosság él, és amelyek külső támadás kivédése szempontjából hadászatiilag és kereskedelmileg fontosak Oroszország számára és amelyek korábban is az orosz birodalomhoz tartoztak. Kissinger jól látja, hogy a teljes ukrán győzelem és az Orosz Föderáció térdre kényszerítésének, sőt felszámolásának az illúziójával vesztébe rohan az Egyesült Államok, magával rántva egész Európát is.²⁷ Már most látni, hogy azok az európai uniós államok, amelyek fegyverszállításokkal és szabads csapatok küldésével segítik a háború minél hosszabb ideig tartó folytatódását, az orosz gáz-, és olajszállítások Oroszország részéről irányukba történő leállításával és korlátozásával kell, hogy szembenézzenek. Nyugat-Európában félnek ugyanis, hogy az uniós szankciók miatt a gázszállítás leállítása véglegessé válhat. Látható most már, hogy azok az európai uniós szankciók, amelyeket az Európai Bizottság főleg Magyarország tiltakozására tekintettel eddig csak korlátozott mértékben a gáz-, és olajembargót is érintve áterőltetett, főleg Európának okoztak gazdasági hátrányokat, miközben Oroszország az árpolitika miatt az eddiginél sokkal nagyobb haszonra tett szert.

Az EU Oroszországgal szembeni embargópolitikája egy önsorsrontó folyamat, azonban vezetői minden bizonnyal a jelenleg uralkodó amerikai politikai irányvonal nyomásának valószínű saját önérdekelt motivációból is engedve a kilátástalan háború folytatása mellett foglalnak állást annak ellenére, hogy evidencia, amit Orbán Viktor és a magyar kormány kezdettől fogva állít, hogy „a válságnak csak a béke és a mielőbbi tárgyalások elkezdése vethet véget”.²⁸ Az amerikaiak nélkül pedig nem lesz béke, nekik kellene tárgyalni az oroszokkal.

Mindezt figyelembe véve teljesen helytálló az az Orbán Viktor magyar miniszterelnök által vallott álláspont, hogy ez a háború látszólag Ukrajna és valóságban azonban az USA és Oroszország belügye, ami azonban keményen érinti Európát. Az ebből eredő humanitárius katasztrófa azonban senki számára sem belügy. Ezért annak megelőzése, illetve csökkentése érdekében viszont az európai államok is mindent megtesznek, hogy az minél csekélyebb, vagy megelőzhető legyen. A háborús menekültek befogadása az 1951-ben hatályba lépett Menekültügyi Egyezmény értelmében minden állam kötelessége. Ezt Magyarország a többi európai állammal együtt meg is teszi. Ugyanakkor Magyarországot azok az államok bírálják, mint például Németország is, amelyek korlátlan befogadást tesznek lehetővé a gazdasági migránsok irányában is. A magyar kormány ezt a kritikát megalapozottan verte vissza azzal, hogy nem lehet a kettőt egyenlő módon kezelni, mivel az egyik embereknek háborús viszonyok közötti életmentő menekülése, míg a másik egy gazdasági célzatú áttelepülés, amely sok esetben devianciával párosul. Ugyanakkor a menekülő ukránok humanitárius célzatú elhelyezése sem problémamentes. Szlovákiában, ahol a kormány a magyar, a lengyel és a cseh kormányhoz hasonlóan igyekszik nemcsak munkához, hanem lakáshoz is hozzásegíteni az ukrán menekülteket, a helybéli lakosok arról panaszkodnak, hogy igen sok bérbeadó lakástulajdonos azonnali hatállyal vagy igen rövid felmondási idővel mondja fel gyakran évtizedek óta nála lakó bérlőinek a lakásbérletet ukránjai menekültek javára, mert utánuk jóval magasabb összegű lakbérben részesülnek. Ilyen helyzet könnyen előállhat Magyarországon is, amelyet fékezni lesz szükséges. Erre szolgál a lakberek állami szabályozása, ami megvédheti az indokolatlan lakbéremelésektől a bérlőket. Mindez arra utal, hogy számtalan olyan kihatása van ennek a háborúnak, amely nemcsak az egymással háborúban álló feleket, hanem a rajtuk kívül álló államokat is érinti.

Az USA Európát gyarmatának tekinti, arra is törekszik, hogy Európa államai az egyre az USA-hoz hasonlóvá váló Európai Unió irányításával minél előbb váljanak le az orosz gáz-, és olajbeszerzésről és végleges jelleggel térjenek át a drágább és rosszabb minőségű, valamint a jóval komplikáltabb és költségesebb logisztikával járó amerikai palagázra és olajra. Az Európai Bizottság és elnöke, Ursula von der Leyen mindénáron ezt szeretné elérni. Ezzel azonban Európa a jelenleginél is erőteljesebben függővé válna Amerikától, a jelentős költségnövekedések pedig valamennyi európai ország államháztartását – a lakosságára is kihatással – erősen megterhelné. Ezért, még a háború befejezését követően is ellent kellene állni ama európai uniós célnak, hogy valamennyi uniós ország köteles legyen leválni az orosz gáz-, és kőolajbeszerzésről.

(A fegyveres konfliktus kirobbantásában közrejátszó társadalom- és gazdaságpolitikai megfontolások – Neoliberális torz kisebbségpolitika és szélsőséges nacionalizmus) Minden amellet szól, hogy mind az Európai Uniónak, mind a NATO-nak, mind pedig az ENSZ-nek békéltető módon be kellene avatkozni a háborúba, hogy minél előbb megszűnjön az öldöklés. Ehhez azonban az ENSZ-nek és az USA-nak is át kellene értékelnie az eddigi politikáját és nemcsak az lmbtq szexuális lobbicsoportok jogait kellene megvédenie, hanem a nemzeti kisebbségek autonómia iránti kollektív jogait is. Ez azt jelenti, hogy az ENSZ-nek, az USA-nak, valamint az EU-nak is át kell értékelni a nemzeti kisebbségek kollektív jogainak figyelembe nem vevő politikáját, mert – miként ezt az ukránjai valós helyzet mutatja –, Európa országain belül meg kell változtatni a nemzeti és nemzetiségi kisebbségeket érintő azt a politikát, amely az államot alkotó többség nemzetének a területén élő nemzeti kisebbségek feletti uralmát, kollektív jogai korlátozását elfogadja. Ha a 2014. évi puccsal hatalomra került ukrán vezetés elfogadta volna

a területén élő orosz, lengyel, magyar, román és ruszin nemzeti kisebbségek egyenjogú helyzetét, kulturális fejlődésük zálogát jelentő anyanyelvi oktatásuk korlátozás nélküli lehetőségét és anyanyelvüknek a közéletben hivatalos nyelvként történő használatát, és területi, valamint egyesületi autonómiát biztosított volna nemzeti kisebbségei számára úgy, ahogy ez Janukovszkij elnöksége idején kialakulni látszott, nem következett volna be ez a háború. A puccsal hatalomra került Petro Porosenko ezt a fejlődést visszafordította a kemény ukrán nacionalizmus irányába, aminek eredménye az Ukrajnában élő nemzeti kisebbségek kollektív jogainak drasztikus megsértéséhez vezetett a kisebbségi anyanyelveken történő oktatáskorlátozás következményeként. Volodimir Zelenszkij elnökké választásával megnyílt a remény, hogy javuljon a helyzet és mérséklődjön az ukrán nacionalizmus. Magyarország ennek érdekében magyar és ukrán politikusok és elméleti szakemberek részvételével kétnyelvű konferenciát is szervezett, amelynek anyaga magyar és ukrán nyelven a Nyíregyházi Egyetem, valamint a Kelet- és Közép-európai Kutatóközpont gondozásában jelent meg. Az előadások mind a két fél részéről őszintén feltárták a problémákat, reményteljesen felvázolva azok felszámolásának lehetőségeit.²⁹ A remények azonban nem váltak valóra. A Zelenszkij-éra az amerikai adminisztráció hallgatólagos jóváhagyásával tovább folytatja azt az általános nacionalista és oroszellenes politikát, amit Porosenko elkezdett.³⁰

Teszi ezt hasonlóan, miként ezt Trianon után a győztes antant hatalmak beleegyezésével³¹ a kisantant államok a hozzájuk csatolt magyarokkal szemben tették, ami részben még ma is fennáll, és aminek folytatása az ukránok magyarellenessége Kárpátalján. Ez egyértelműen megalapozza Orbán Viktornak azt az álláspontját, hogy Magyarországnak koncentrálnia kell a kárpátaljai magyar kisebbség érdekeinek és jogainak a megvédésére. Ahhoz azonban, hogy ez hatékony legyen, szükséges a V4-ek részéről egy együttes kiállítás valamennyi Ukrajnában élő kisebbség jogaiért és érdekeiért. El kellene érni azt, hogy ne csak Magyarország, hanem a V4-ek valamennyi tagállama, valamint az Ukrajnával szomszédos uniós tagállamok, amelyek államalkotó népességéből nagyobb lélekszámú kisebbség él Ukrajnában, csak akkor járuljanak hozzá Ukrajna uniós közeledéséhez, ha Ukrajna alkotmány-kiegészítéssel garantálja az ukrán mellett eme etnikumok nyelvének is hivatalos nyelvvé tételét, és elismeri eme etnikumok önkormányzaton nyugvó kollektív kisebbségi jogait. Ez mindenekelőtt az Oroszországgal és Moldovával határos orosz nyelvű lakossági etnikumot, a Moldovával és Romániával határos ukrajnai román kisebbséget, a galíciai lengyel és ruszin ajkú, valamint a magyar ajkú kárpátaljai kisebbséget érinti. E nemzeti kisebbségek részére nemcsak a régiójukban nyelvük hivatalos nyelvvé tételét és a nyelvükön történő oktatásnak a felsőoktatásra is kiterjedő kialakítását, hanem területi és egyesületi önkormányzatiságuk kiépítését is biztosítani lenne szükséges.

2022 júniusában tagjelölti státuszhoz jutott Ukrajna,³² mely szimbolikus lépés ugyan, de praktikus is, mivel bizonyos források már ezzel is megnyílhatnak előtte. Magyarország szerepe a jövőben kardinálissá is válhat a – minden bizonnyal hosszúra nyúló – felvételi folyamat során.

Hogy a javulás nemcsak a magyarok helyzetét, hanem a többi kisebbséget, főleg az oroszokat is érintve, nem következett be idáig, abban a jelenlegi amerikai adminisztrációt is komoly felelősség terheli, egyrészt a nemzeti kisebbségek kollektív jogait semmibe vevő felfogásával. Másrészt a NATO-haditámaszpontoknak az orosz határhoz minél közelebb vitével és ezáltal Oroszországot lopakodó módon körbekerítő politikájával tartós stratégiai előnyt kíván magának kialakítani. Megalapozottnak látszik az a gazdaságpolitikai publicisztikai vélemény is, hogy az USA számított erre a háborúra azért

is, hogy szankciókkal rávegye az Európai Uniót és tagállamait az oroszországi gáz-, és kőolajimport beszüntetésére, miként már szó esett róla. Nagyon jól látja ezt a jelenlegi magyar kormány, valamint a hazai fősodorrall ellentétes kormánybarát publicisztika.³³ Itt nemcsak orosz–ukrán és orosz–amerikai ellentétéről van szó, hanem európai és amerikai ellentétéről is. Jól fogalmazza meg ezt a több irányú ellentétet, itt hivatkozott cikkében Boros Imre: „Ami logikus gazdaságilag Európának, nem biztos, hogy inyére van a magánpénz-főhatalomnak. Ő is szeretne gázt eladni, rengeteget és jó drágán, mégpedig ő is Európának. Ha kell, a fél világot felforgatja a cél érdekében. Az Ukrajna körül keltett háborús pszichózis ezt a célt eddig jól szolgálja.”³⁴ Annak érdekében, hogy ne tiltakozzanak az európai uniós polgárok az olcsóbb orosz gázzal és kőolajjal a jóval drágább amerikai palagázra, valamint kőolajra való áttérés ellen, már most folyamatosan emelik az energiahordozók, főleg a gáz, a villany és a kőolaj árát és hirdetik azok szabad árássá tételét. Így, most már érthető, hogy miért igyekezett a tavaszi parlamenti választásokat megelőző kampány során az ellenzék az energiaszolgáltatások szabadárassá tételét a választókkal elfogadtatni. Magyarországon az előre vetített drágulások ellenére még mindig a legalacsonyabbak a lakossági energiaszolgáltatások díjai az Európai Unió más államaihoz viszonyítva. Az energiahordozókkal kapcsolatos piaci euroatlanti átrendezési terv és az orosz–ukrán háború közötti összefüggés nyilvánvaló. Ebben az összefüggésben az USA ki akarja terjeszteni gazdasági hatalmát Oroszországra, a többszörös gazdasági blokáddal le akarja választani Európát az orosz piacokról, valamint Európával akarja megfizettetni a háború költségeit. Az, hogy ez egy kiprovokált háború, mutatja az is, hogy az amerikai és az orosz külügyminiszter megállapodott egymással, hogy leülnek tárgyalni. Megegyeztek a tárgyalás napjában és helyszínében, amelyre azonban az amerikai külügyminiszter nem ment el arra hivatkozva, hogy a szószegő oroszokkal tárgyalni nem lehet. Ezt követően támadta meg Oroszország Ukrajnát...

(A kibontakozódás lehetséges irányai és ebben az egyes kormányok szerepe) Mindezt figyelembe véve nemcsak Magyarországnak, hanem Európa összes államának, attól függetlenül, hogy tagja-e az Európai Uniónak vagy sem, arra kell törekednie, hogy úgy rendeződjék az orosz–ukrán konfliktus, hogy fennmaradjon Oroszországgal is az európai államok számára előnyösen kialakítható szabad kereskedelem, amit most már az Olaf Scholz által vezetett német kormány szociáldemokrata szárnya és maga a kancellár is a radikális zöld koalíciós partnerével szemben támogat. Ugyanakkor talán egy olyan kompromisszum Oroszország számára is elfogadhatóvá válna, hogy a Krim-félsziget kivételével – ahol korábbi népszavazás³⁵ döntötte el a hovatartozási kívánságot – Ukrajna területi épségének megtartása mellett a két szakadár orosz népköztársaság nagyfokú autonómiával rendelkezne, vagy semlegessé válna az ENSZ által is elismerve, valamint alkotmányjogilag is rögzítve. Ezen kívül pedig ugyancsak az ukrán alkotmányba szükséges lenne belefoglalni, hogy Ukrajna több nemzeti kisebbséget magába foglaló állam, és ezért nemzeti kisebbségeinek területi és egyesületi autonómiát biztosít azzal, hogy ahol kevert a lakosság, ott az adott terület (kormányzóság, megye, járás és település) vezetőit az ott élő nemzetiségek válasszák meg. Az így megválasztott vezetői kollektíva a mandátum ideje alatt egymást váltva a saját nemzetiségéhez tartozó lakosság számával arányos ideig lenne hivatalban, az így megállapított hivatalba lépése, valamint hivatali ideje letöltését követően pedig helyettesként működne. E rendszer több írásomban részletes kidolgozásra került.³⁶ Egy ilyen kompromisszum az Ukrajnában élő orosz, lengyel, magyar és a román, valamint a ruszin nemzeti kisebbségeknek is megfelelné. Amerikának és az ENSZ-nek, valamint a liberális pénzhatalomnak is meg kell végre értenie, hogy a

nemzeti és nemzetiségi gyökerek sem Nyugat-, sem Közép-, sem pedig Kelet-Európa társadalmából nem irthatók ki. A jelenlegi felfogás egy olyan feszültségforrást jelent, amely csak erőszakkal, vagyis csak diktatúrával tartható fenn, azonban kérdés, hogy mennyi ideig. Tudomásul kell venni, hogy az lmbtq-csoport nem kisebbség, hanem olyan társadalmi aberráció, ami ha az egész társadalmat átszövi, e korszak végét jelentheti. Az ukrán–orosz konfliktus világméretűvé válásával ez könnyen bekövetkezhet. Boros Imre cikkében úgy látja, hogy most már Putyin is hajlandó lemondani az ukrán államiság teljes felszámolásáról. Így megvan az esély egy kompromisszumos tárgyalásra, amelynek eredményeként biztosítva lenne, Oroszország geo-, és gazdaságpolitikai biztonsága és tartós szuverenitása.³⁷

A jelenlegi helyzetnek vannak gyorsan váltakozó borúsabb és derűsebb szakaszai. Árnyat vető helyzet, hogy Ursula von der Leyen – miként ezt kijelentette – azon dolgozik, hogy minél előbb kialakulhasson egy olyan állapot, amikor megszűnhet a függőség az uniós tagállamok részéről az orosz gáz-, és olaszállítmányoktól. Ugyanakkor ez hatalmas költségekkel járó átalakítással és a szállítási útvonalak hosszabbá válásával, csak jelentős egyszeri és folyamatos költségnöveléssel érhető el. Ez egyre több tagállamot megfontolásra késztet, még olyanokat is, mint Franciaország, Németország, Ausztria és Dánia. Emiatt komoly feszültség keletkezett a német kormányban is. Az oroszországi gáz- és olajimport felfüggesztésével és leállításával Németország gazdasága és életszínvonala jelentős hanyatlásnak indulna. Ez a feltételezés a nyárra valósággá vált. Az orosz Gazprom június végére jelentős mértékben csökkentette több nyugat-európai ország számára (Németország, Franciaország stb.) a gáz és a kőolaj leszállítását, ami már most zavarokat okoz és a csökkentett mennyiségű feltöltés ezen országok tárolóiba csak a tél közepéig lehet elegendő. Magyarországon viszont ezzel szemben eddig nincsen nagyobb fennakadás sem a gáz, sem a kőolaj leszállítás terén – a Barátság-kőolajvezeték ukrán részről történt augusztus eleji leállításának kivételével –, amibe belejátszik az is, hogy Magyarország a Gazprommal hosszú távú, 15 évre szóló leszállítási szerződést kötött. Arra viszont nem kötelezheti az Unió Magyarországot, hogy a nemzetközi szerződés jog visszazadokra visszanyúló „pacta sunt servanda” szabályát egyoldalúan felrúgja. Az előbb említett uniós tagállamokat érintve ugyanakkor Oroszország és ellentételezésképpen von der Leyen is megköti magát. Oroszország ugyanis bejelentette, hogy csak azoknak hajlandó gázt, kőolajat és szenet eladni rubelben történő elszámolás és fizetés mellett, akik szavakban és tettekben nem avatkoznak be az orosz–ukrán konfliktusba. Ezt Oroszország azért köti ki, mert a rubel értéke az euróhoz és a dollárhoz képest a háború megindulásakor jelentősen esett, de az ismét megindult forgalomnövekedésnek rubelben történő elszámolásával e pénznem értéke ismét növekedésnek indult és meghaladja a háború kitörése előttit. Emiatt a von der Leyen vezette Európai Bizottság a tagállamoknak megtiltotta a rubelben történő elszámolást és kifizetést. Ezt a tiltást egyre több uniós tagállam, követve Magyarország példáját, úgy hidalja át, hogy két számlát hoz létre a Gazprom bankjánál, ahol a fizető tagállam a vételár, illetve a szolgáltatás kiegyenlítését a banknál euróban teljesíti, amely az eurót a kifizetéskor konvertálja rubelbe. Így a rubelben történő fizetés a gázért és az olajért sem jelent többletköltséget Boros Imre álláspontja szerint³⁸, s az európai uniós tiltás költségtöbblet fizetése nélkül áthidalható. Az amerikaiak által vételre felajánlott, a hosszú szállítási útvonal miatt is megnövekedett árú palagáznál és -olajnál, de még a jóval rövidebb szállítási útvonal miatt is jóval olcsóbb norvég Brentnél is előnyösebb uráli kőolaj mellett maradás ilyen módon uniós előírás megsértése nélkül megoldható.³⁹

(Összegezés és következtetés) Összegezve mindazt, amiről eme értekezésben szó esett, Magyarországnak van mozgástere, amit nagyon ügyesen és megfontolt módon használ ki és használ fel. Lényeges azonban, hogy ne csak a magyar nemzetársak, hanem az Ukrajnában élő valamennyi kisebbség érdekeiért is kiálljon és elérje azoknak az ukrán alkotmányba foglalásával történő hosszú távú garantálását. Ez esetben Magyarország reputációja mind az Unión belül, mind pedig azon kívül is felértékelődik. A jelenlegi határoknak mind Közép-Európában, mind pedig Ukrajnában történő megtartása csak akkor érhető el, ha a más államokhoz került nem államalkotó kisebbségek korlátozott szuverenitási önkormányzati jogai nemzeti alkotmányokba rögzítve és nemzetközileg is szavatolva megvalósulnak,⁴⁰ a volt afrikai gyarmatokban az egyes önállósult államokban pedig az ott élő törzsi népek szerint rajzolódjanak át a határok az eddig lezajlott öldöklésekhez hasonló megelőzése érdekében. A gazdasági érdekerületek ilyen helyzetben is a hagyományosnak megfelelően meg tudnak maradni nemzetközi szerződések megkötése útján.⁴¹ Ezen a téren azonban az USA részéről is külpolitikájának gyökeres megváltoztatására kell, hogy sor kerüljön. A nagy emberáldozatokat követelt balkáni háború is azután indult el, hogy az idős Bush kijelentette, hogy nemzetek és nemzetiségek figyelembevételét mellőzve csak az egységes Jugoszláviával hajlandó tárgyalni. Ekkor indította el nyíltan a szerb háborút a jugoszláv tagköztársaságokkal szemben azok megszüntetésére és saját diktatúrájának a kiépítésére törekvő Milosevics, aminek mielőbbi véget vetése érdekében megszorította a Vajdaságot, különösen Újvidéket és környékét radioaktív töltetű bombákkal, amit nagy hallgatás után végül is kénytelen lett elismerni. Az Ukrajnában élő magyar kisebbség és a többi nemzeti kisebbség érdekeinek is megfelelően egy olyan orosz–ukrán–amerikai megegyezés, ami nem szakítaná ki a két oroszok lakta területet Ukrajnából, de egy olyan nagyfokú önrendelkezési joggal ruházná fel a két orosz „népköztársaságot”, vagy azok egységessé váló szervezetét, mint amilyen Katalónia kiváltságos korlátozott szuverenitási helyzete a többi spanyolországi tartományi önkormányzatisághoz képest. Ez esetben elérhetővé válna, hogy a magyarral együtt a többi nemzeti kisebbség is olyan önkormányzati autonómiához jusson, amilyenben a spanyol tartományok is részesülnek. Ez viszont csak akkor váltható valóra, ha mind az orosz, mind az amerikai fél részéről kialakul egy olyan tárgyalási és kompromisszumos megegyezési hajlandóság, amelyet az ukrán vezetésnek is el kell fogadnia.

JEGYZETEK

1 Szerencsés Károly: Orosz világ. Magyar Hírlap, 2022. április 16-i szám, 7. o.	Ukrajna története: régiók, identitás, államiság. Gondolat Kiadó, Budapest, 2021. (továbbiakban röv.: Fedinec, etc.)
2 Szerhij Jekelcsik: Ukrajna története – Egy modern nemzet születése. Kairoz, Budapest, 2014. 85–92. o.	6 Fedinec, etc. 13–38.
3 2001. évi ukrán népszámlálási adatok. In: Molnár József – Molnár D. István: Kárpátalja népessége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében. Poli Print K., Ungvár, 2005.	7 Marx és Rjazanov: A titkos diplomáciáról. Kossuth Kiadó, Budapest, 1990. Karl Marx: Leleplezések a XVIII. század diplomáciai történetéről / David Boriszovics Rjazanov: Karl Marx Oroszország európai hegemoniájának eredetéről. Jekelcsik, 34–40.
4 Fredeczky Frigyes: A trianoni békeszerződés. Valóság, 2002/8. szám, 116. o.	8 Jekelcsik, 34–40.
5 Szerhij Jekelcsik: Ukrajna története – Egy modern nemzet születése. Kairoz, 2014; Fedinec Csilla–Font Márta–Szakál Imre–Varga Beáta:	9 Fedinec, etc. 33–38.; Jekelcsik, 40–44.
	10 Fedinec, etc. 99–120.
	11 Fedinec, etc. 147–190.; Jekelcsik, 44–52.
	12 Fedinec, etc. 229–236.; Jekelcsik, 50–52.
	13 Ld. 3. sz. jegyzetet.

- 14 Roman Sembratovycz: Das Zentrum im Kampf mit der Zivilisation. Neues Frankfurter Verlag, 1909. Megjegyzésre kívánczik, hogy a szerzőnek két nagybáty-testvére egymást követve lettek a Lembergi Görögkatolikus Metropólia bíboros érsekei, kik közül az első fordította le lengyelre az ószláv nyelven megírt görögkatolikus bibliát. A két érsek Debrecenben élő jogász végzettségű oldalági rokona, dr. Szemerédi Szilárd összegyűjtötte a Kárpátaljával és Ukrajna galíciai területével összefüggő adatokat három, kötetnek elnevezett dossziében „Hogyan tovább Európa” címen.
- 15 Uott.
- 16 Pallasz Lexikon, 1857. Odessza címszó alatt.
- 17 Pallasz, Ukrajna címszó alatt.
- 18 Jekelcsik, 115–134.
- 19 Jekelcsik, 134–153.
- 20 Jekelcsik, 191–218.
- 21 Lóránt Károly: Mit ígértek Gorbacsovna? Magyar Hírlap, 2022. március 22-i sz. 9. o.
- 22 Dmitro Tkacs: Ukrajnszko-ugorszki vidnoszini, posuk kompromisziv. In: Ukrajna, Piszlja prezidenszkiviboriv. 28–29. o. / Dmitro Tkacs: Ukrán–magyar kapcsolatok, kompromisszumok kezelése. 30–31. o. Nyíregyházi Egyetem és Kelet- és Közép-európai Kutatóközpont.
- 23 Ld. Lóránt Károly: Kik az ellenfelek Ukrajnában? Magyar Hírlap, 2022. március 29-i sz. 9. o.
- 24 Lásd Boros Imre, Bogár László és Lóránt Károly gazdaságszociológusok a Magyar Hírlapban megjelent írásait.
- 25 Boros Imre: A magánpénz után az energiahordozók diktálják a jövőt? Magyar Hírlap, 2022. március 21-i sz. 9. o.
- 26 Szerencsés Károly, lásd 1. számú jegyzet.
- 27 Ld. P.Z.: Henry Kissinger újra a béke mellett szólalt fel. Magyar Hírlap, 2022. június 30-i sz. 6. o.
- 28 Ld. Óry Mariann cikkét, Magyar Hírlap, 2022. jún. 30-i sz. 6. o.
- 29 Ukrajna az elnökválasztás után. (szerk. Keskeny Ernő, Zoltán András, Majoros Judit) KEKK Tanulmányok 4. – Ykraina piszlja prezidenszkiviboriv. Doszlidszennja dicije 4. Kairosz, Budapest, 2021.
- 30 Ld. Andrej Buzar: Ukrajna az elnökválasztás után és a parlamenti választások előtt. In: Ukrajna az elnökválasztás után. KEKK Tanulmányok 4. Nyíregyházi Egyetem és Közép-európai Kutatóközpont. Kairosz Kiadó, 2021. 23–25. o.
- 31 Nagy-Magyarországnak a trianoni békediktátummal történt szétdarabolására és a kisantant államok létesítésére, valamint azoknak a megcsonkított Magyarországgal és a hozzájuk csatolt magyar kisebbségekkel való szembeállítására abból a félelműkből került sor, hogy a 20. század elejétől elindult egy olyan folyamat a Monarchián belül, hogy a Monarchia gazdasági centruma Bécsről egyre inkább Budapestre kezd áttolódni, és a közép-európai gazdaság és a piac centruma Ausztriától Magyarországra tevődik át, és így nehezebben juthatnak be a régió piacába.
- 32 Tagjelölti státuszt kap Ukrajna és Moldova. Magyar Nemzet, 2022. június 23.
- 33 Boros Imre: Nyugat és az orosz birodalom Magyar Hírlap, 2022. február 17-i sz. 7. o.; Bogár László: Goodbye globál? Magyar Hírlap, 2022. március 24-i sz. 9. o.; Lóránt Károly: Kik az ellenfelek Ukrajnában? Magyar Hírlap, 2022. március 29-i sz. 9. o.
- 34 Boros, előbbi jegyzet.
- 35 Vö. https://hu.wikipedia.org/wiki/2014-es_népszavazás_a_Krím_politikai_státuszáról
- 36 Ld. Prugberger: Az autonómia időszűrősége és jelentősége, Valóság, 2010/11. sz.; Uő: A nemzeti kisebbségek kollektív jogait megtestesítő autonómia és önkormányzatiság problematikája a neoliberalis globalizáció és a tömeges migráció viszonyai között. Életünk 2019/3. sz.; Uő: Európa-egyesítési terv, nemzeti államok nélkül. Kairosz, 2022. 89–92. o.
- 37 Boros Imre: Háború, szankciók, veszteségek, új világrend. Magyar Hírlap, 2022. április 26-i sz. 8. o.
- 38 Ld. uott.
- 39 Ld. prof. Lentner Csaba álláspontját, in: Józó Andrea, Nemzetgazdasági érdek az Oroszországgal fenntartott gazdasági kapcsolat. Magyar Hírlap, 2022. április 6-i sz. 9. o.
- 40 Ld. a 24. jegyzetet.
- 41 Prugberger Tamás: A jogi értékek jelentősége és időszűrősége. Polgári Szemle, 2015/3. sz. 188. o.